

Білан Петро Володимирович

Аспірант кафедри Інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету ім. Івана Франка

Недоліки та правові колізії нового Закону України «Про акціонерні товариства», щодо питань злиття акціонерних товариств

На даному етапі розвитку національної системи права та євроінтеграційних процесів, зумовлених геополітичною та економічною необхідністю вступу України до Європейської спільноти, чинне законодавство піддається суттєвим змінам на відповідність нормативним актам ЄС. Не виключенням є сфера корпоративних відносин, а саме, що стосується господарських товариств, як основних форм для ведення бізнесу в Україні.

Досліджуючи законодавчі зміни у розрізі правових відносин, що стосуються злиття акціонерних товариств та проведення порівняльно-правового аналізу з нормами права ЄС, можна помітити, що позиція законодавця спрямована на імплементацію відповідних правових норм в нормативні правові акти задля того, щоб національне законодавство було фактичним відображенням нормативних актів ЄС та містило ідентичні дефініції і правові механізми регламентації відповідної сфери відносин.

Відтак, з цією метою було прийнято новий Закон України «Про акціонерні товариства», що мало місце 27 липня 2022 року, який на думку законодавця повинен стати втіленням євроінтеграційних процесів та виконанням України обов'язкових вимог, щодо вступу в ЄС, а саме в контексті приведення національної системи права на відповідність нормам права ЄС.

Аналізуючи норми Розділу XVIII Закону України «Про акціонерні товариства» вбачається, що правові дефініції наведені у законі були сформовані з урахуванням та у відповідності до Директиви Європейського парламенту і Ради ЄС 2017/1132 від 14 червня 2017 року щодо деяких аспектів корпоративного права (кодифікація).

Однак, прийняття нормативного-правового акту у відповідній сфері, не завжди має наслідком комплексну зміну положень нормативно-правових актів, які повинні деталізувати та уточнювати певні процедурні питання у відповідному правову механізмі.

Відтак, характеризуючи недоліки Закону України «Про акціонерні товариства» вважаємо за доцільне провести порівняльний аналіз вказаного нормативного-правового акту на відповідність Директиві Європейського парламенту і Ради ЄС 2017/1132 від 14 червня 2017 року щодо деяких аспектів корпоративного права (кодифікація).

Вважаємо за доцільне провести відповідний аналіз шляхом відображення недоліків у формі таблиці, що містить відповідне порівняння:

Закон України «Про акціонерні товариства»	Директива Європейського парламенту і Ради ЄС 2017/1132 від 14 червня 2017 року	Висновок
Пункт 29 частини 2 статті 39 До виключної компетенції загальних зборів акціонерів належить: 29) прийняття рішення про виділ та припинення товариства, крім випадку, передбаченого абзацом другим частини першої статті 119 цього Закону, про ліквідацію товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та	Частина 1 статті 93 Злиття потребує принаймні затвердження загальними зборами кожної з компаній, що бере участь у злитті. Законодавство держав-членів повинне передбачати, щоб для ухвалення такого рішення про затвердження вимагалася <u>більшість не менше двох третин голосів, що надаються</u>	Відтак, у даній частині закон суперечить директиві ЄС, оскільки для прийняття рішення про злиття необхідно, щоб за відповідне питання проголосувало три четвертих голосів від кворуму, які становить більше 50% голосуючих акцій. Таким чином, для прийняття рішення про злиття необхідно,

<p>строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, затвердження ліквідаційного балансу;</p> <p>Частина 6 статті 53 Рішення загальних зборів з питань, передбачених пунктами 2-10, 20 та 29 частини другої статті 39 цього Закону, приймається <u>більш як трьома чвертями голосів акціонерів</u>, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з відповідного питання акцій.</p> <p>Частина 1 статті 40 Загальні збори акціонерів мають кворум, за умови реєстрації для участі в них акціонерів, які сукупно є власниками <u>більше 50 відсотків голосуючих акцій</u>.</p>	<p><u>акціями</u> або представленим підписним капіталом.</p> <p>Абзац 2 частини 1 статті 93 Однак законодавство держав-членів може передбачати, що проста більшість голосів, зазначених у першому підпараграфі, є достатньою, якщо при цьому представлена <u>принаймні половина підписного капіталу</u>.</p>	<p>щоб за відповідне питання підтримали акціонери, що володіють більш, як 38% голосуючих акцій.</p> <p>Зважаючи на те, що норма статті 93 Директиви є імперативна, відтак це є пряме недотримання вимог нормативного документу ЄС.</p>
<p>Частина 2 статті 122 2. Проект умов злиття, приєднання товариства в обов'язковому порядку має містити:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повне найменування, код згідно з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, місцезнаходження та тип кожного товариства, що бере участь у злитті, приєднанні; 2) порядок та коефіцієнти конвертації акцій, а також суми можливих грошових виплат акціонерам; 3) умови конвертації акцій; 4) у процесі злиття - новоствореного акціонерного товариства; 5) у процесі приєднання - акціонерного товариства, до якого здійснюється приєднання; 	<p>Частина 2 статті 91 У проекті умов злиття зазначається принаймні таке:</p> <ol style="list-style-type: none"> (a) вид, назва та зареєстрований офіс кожної з компаній, що беруть участь у злитті; (b) пропорція обміну акцій та сума будь-якої грошової виплати; (c) умови стосовно розподілу акцій компанії, що придбаває; (d) дата, з якої володіння такими акціями дає право власникам на участь у прибутках, та будь-які особливі умови, що впливають на це право; (e) дата, з якої операції придбаної компанії повинні розглядатися для цілей бухгалтерського обліку як операції компанії, що придбаває; (f) права, надані компанією, що придбаває, власникам акцій, що передбачають спеціальні права, 	<p>Отже, директива передбачає необхідність зазначення у проекті умов злиття додаткових умов.</p> <p>Натомість національне право, передбачає такі умови виключно стосовно проекту умов приєднання, що зазначено у ч. 2 ст. 122 Закону.</p> <p>Слід констатувати, що вимоги до проекту умов злиття, що перелічені в Директиві, за формою викладення правової норми, є імперативними та такими, що визначають необхідний мінімальний обсяг, так як відповідне формулювання містить слово «принаймні», що вказує на обов'язковість включення цих умов до відповідного документа.</p>

<p>б) у процесі приєднання - дату, з якої володіння такими акціями дає власникам право брати участь у розподілі прибутку, та будь-які спеціальні умови, що впливають на таке право;</p> <p>7) у процесі приєднання - дату, з якої операції товариства, що приєднується, для цілей бухгалтерського обліку розглядаються як такі, що стосуються товариства, до якого здійснюється приєднання;</p> <p>8) у процесі приєднання - визначення додаткових спеціальних прав, які матимуть акціонери товариства, до якого здійснюється приєднання, а також умови реалізації таких прав;</p> <p>9) будь-які спеціальні права, надані експертам, зазначеним у статті 123 цього Закону, та посадовим особам органів акціонерних товариств, що беруть участь у злитті, приєднанні.</p>	<p>та власникам відмінних від акцій цінних паперів, або запропоновані щодо них заходи; (g) будь-яка особлива перевага, надана експертам, зазначеним у статті 96(1), та членам адміністративних, керівних, наглядових чи контрольних органів компаній, що беруть участь у злитті.</p>	
<p>Частина 3 статті 122</p> <p>Проект умов злиття, приєднання товариства оприлюднюється у базі даних особи, яка провадить діяльність з оприлюднення регульованої інформації від імені учасників ринків капіталу та професійних учасників організованих товарних ринків, не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення загальних зборів, на яких розглядатиметься відповідний проект умов.</p>	<p>Частина 1 статті 92</p> <p>Проект умов злиття публікується в порядку, встановленому законодавством держав-членів згідно зі статтею 16 для кожної з компаній, що беруть участь у злитті, принаймні за один місяць до дати, на яку призначені загальні збори, що повинні ухвалити рішення щодо нього.</p>	<p>Наявна виключно формальна невідповідність, оскільки Директива передбачає невизначений термін, залежно від кількості днів календарного місяця, натомість закон містить вказівку про чітку кількість днів.</p>
<p>Частина 1 статті 118</p> <p>Процедура злиття акціонерних товариств здійснюється за такими етапами:</p> <p>1) прийняття загальними зборами акціонерів кожного товариства, що бере участь у злитті, рішень про: припинення акціонерного товариства шляхом злиття;</p>	<p>Частина 1 статті 93</p> <p>Злиття потребує принаймні затвердження загальними зборами кожної з компаній, що бере участь у злитті. Законодавство держав-членів повинне передбачати, щоб для ухвалення такого рішення про затвердження вимагалася більшість не менше двох</p>	<p>Якщо розглядати питання затвердження, невиключно у контексті прийняття рішення про злиття, а і інших процедурних етапів злиття, відтак вбачається, що наявна невідповідність закону нормам права ЄС відносно необхідної кількості голосів для прийняття процедурних рішень.</p>

<p>затвердження умов злиття, зокрема умов конвертації акцій; затвердження проекту статуту акціонерного товариства, що створюється шляхом злиття; схвалення проекту передавального акта; визначення уповноважених осіб товариства, що бере участь у злитті, для здійснення всіх необхідних дій, пов'язаних із процесом злиття;</p> <p>Частина 1 статті 40 Загальні збори акціонерів мають кворум, за умови реєстрації для участі в них акціонерів, які сукупно є власниками більше 50 відсотків голосуючих акцій.</p> <p>Частина 2 статті 11 Рішення про проведення установчих зборів, їх порядок денний, а також з інших питань щодо проведення установчих зборів приймаються засновниками товариства. Установчі збори проводяться на підставі переліку акціонерів, складеного станом на 23 годину дня за два робочі дні до проведення таких зборів, у порядку, встановленому законодавством про депозитарну систему України.</p> <p>На установчих зборах вирішуються питання про:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) затвердження результатів оцінки майна, що вноситься засновниками в рахунок оплати акцій товариства; 2) затвердження статуту акціонерного товариства; <p>Частина 3 статті 11 Рішення з питань, зазначених у пунктах 1-3 частини другої цієї статті, вважаються прийнятими, якщо за них</p>	<p><u>третин голосів, що надаються акціями</u> або представленим підписним капіталом.</p> <p>Абзац 2 частини 1 статті 93 Однак законодавство держав-членів може передбачати, що проста більшість голосів, зазначених у першому підпараграфі, є достатньою, якщо при цьому представлена <u>принаймні половина підписного капіталу.</u></p>	<p>На нашу думку, об'єктивно слідує, що кількість голосів, що ставиться до затвердження питання проекту умов злиття чи затвердження проекту статуту повинно відповідати кількості голосів, що ставиться до прийняття рішення про злиття, як таке.</p> <p>Окрім того, постає наступне питання, яким чином визначити кворум для прийняття рішення про затвердження статуту, так як у розумінні п. 2 ч. 2 ст. 39 Закону це не відноситься до питань внесення змін до діючого статуту акціонерного товариства.</p> <p>Ймовірно доцільно застосувати аналогію закону відносно установчих зборів, проте у такому випадку необхідна наявність усіх голосів акціонерів.</p> <p>Вважаємо, що у подальшому дане питання може бути об'єктом численних правових спорів, оскільки при злитті створюється нове акціонерне товариство з власним установчим документом.</p> <p>Проте, виходячи з норм закону, інші акціонери мають право прийняти та затвердити статуту нового товариства за відсутності підписів інших осіб, виключно дотримуючись умов оприлюднення відомостей.</p> <p>При цьому кворум для відповідного питання приймаються простою більшістю голосів, що зареєструвалися, тобто це може бути 26% голосів від загальної</p>
---	---	--

<p>проголосували всі засновники акціонерного товариства. Рішення з інших питань приймаються простою більшістю голосів засновників, якщо інше не передбачено засновницьким договором.</p>		<p>кількості голосуючих акцій з відповідного питання.</p>
<p>Частина 12 статті 117 Позов про скасування процедури злиття акціонерних товариств може бути подано не більше ніж через шість місяців з дати завершення процедури злиття.</p> <p>Абзац 2 частина 2 статті 115 законом може бути передбачено одержання від відповідних державних органів згоди на припинення акціонерного товариства шляхом злиття або приєднання.</p> <p>Абзац 4 частина 2 статті 116 Якщо розподільний баланс або передавальний акт не дає можливості визначити, до кого з правонаступників перейшло зобов'язання або чи залишилося за ним зобов'язанням товариство, з якого здійснено виділ, правонаступники та товариство, з якого здійснено виділ, несуть солідарну відповідальність за таким зобов'язанням.</p> <p>Частина 11 статті 117 Наглядова рада або рада директорів та виконавчий орган товариства, що бере участь у злитті, солідарно несуть субсидіарну відповідальність за невиконання чи неналежне виконання своїх посадових обов'язків, пов'язаних з процесом злиття акціонерних товариств.</p>	<p>Частина 1 статті 108 1. Законодавство держав-членів може передбачати правила щодо нікчемності злиття тільки згідно з такими умовами: (a) нікчемність оголошується судовим рішенням; (b) злиття, що набуло чинності згідно зі статтею 103, може бути визнане нікчемним, тільки якщо судовий чи адміністративний превентивний нагляд за його законністю не здійснювався, або якщо його не було оформлено та засвідчено в належній правовій формі, або якщо буде доведено, що рішення загальних зборів є нікчемним або оспорюваним відповідно до національного законодавства; (c) процедура визнання нікчемності не може бути розпочата більш ніж через шість місяців після дати набуття чинності злиттям щодо особи, що заявляє про нікчемність, або якщо ситуація була виправлена; (d) якщо можливо виправити дефект, що може призвести до нікчемності злиття, компетентний суд повинен надати компаніям, що беруть участь у злитті, строк для виправлення ситуації; (e) судові рішення про оголошення злиття нікчемним публікується в порядку, встановленому законодавством кожної держави-члена, відповідно до статті 16;</p>	<p>Виникає питання, яким чином слід тлумачити відповідну статтю Директиви, оскільки національне законодавство передбачає звернення до суду з позовною заявою про скасування процедури злиття, проте чинне законодавство не закріплює вимог перелічених у ч. 1 ст. 108 Директиви.</p> <p>Проте, вимоги вказані у ч. 1 ст. 108 Директиви не відображені, як у процесуальному, так і в матеріальному законодавстві, у повній мірі.</p> <p>Відтак, вважаємо, що з цього приводу повинне бути роз'яснення відповідного органу ЄС, відносно порядку імплементації ч. 1 ст. 108 у національне законодавство країн учасниць, у контексті можливості імплементації індивідуальних норм або ж необхідності імплементації усього комплексу правових норм.</p>

	<p>(f) якщо законодавство держави-члена дозволяє третій особі оскаржувати таке судове рішення, зазначена особа може зробити це тільки протягом шести місяців після опублікування судового рішення в порядку, встановленому секцією 1 глави III розділу I;</p> <p>(g) судове рішення про оголошення злиття нікчемним саме собою не впливає на дійсність зобов'язань перед компанією, що придбаває, або стосовно неї, що виникли до опублікування цього судового рішення та після дати набуття чинності злиттям; та</p> <p>(h) компанії, що брали участь у злитті, несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями компанії, що придбаває, зазначеними в пункті (g).</p>	
--	--	--

З врахуванням наведеного, вбачається, що законодавчим органом було допущено ряд помилок при прийнятті Закону України «Про акціонерні товариства», що мають наслідком неузгодження даного нормативно-правового акту з нормами права ЄС та недостатньої правової регламентації досліджуваного кола правових відносин.

Вбачається, що законодавець здійснив комплексну роботу та надав певним процесам ознак зарегульованості, у той час, як нагальні питання залишилися неврегульованими, незважаючи на те, що норми права ЄС слугували інструкцією для законодавця.